

א' בטבת התשע"ח
19 בדצמבר 2017

לכבוד
חברי ועדת העבודה והרווחה בכנסת

נייר עמדה

מטעם עמותת הלב - איגוד העמותות למען הזקן בישראל

הוצאת השינוי המוצע בחוק הסיעוד לאפשרות של מעבר לגימלה בכסף בכל הרמות

בימים אלו הונחה הצעת חוק – "תזכיר חוק הביטוח הלאומי (תיקון) – שיפור והתאמת תנאי זכאות לבטחון סיעודי) התשע"ח-2017. עיקרה של הצעת תיקון חשובה זו הוא במעבר משלוש לשש רמות סיוע. מדובר בהצעה ראויה בגין העובדה שהיא מאפשרת שעות טיפול שבועיות נוספות לזקנים התלויים בעזרת הזולת במידה רבה. יש אמנם מקום לדיון לגבי השינוי המוצע לגבי הרמות הנמוכות אולם זה לא מענינו של נייר עמדה זה.

נייר עמדה זה בא להתריע על המגמה להכניס לביצוע החוק את האפשרות של מעבר לגימלה בכסף בכל הרמות בשונה מהמצב הקיים המאפשר זאת רק למי שיש לו מטפל צמוד במשך כל שעות היממה וכל ימות השבוע.

מוצע איפה לבטל התיקון המוצע לסעיף 225א לחוק הסיעוד, דהיינו, הכוונה לבטל את התנאי של "מטפל צמוד" על מנת לקבל אפשרות בחירה בגמלה כספית במקום הענקת טיפול סיעודי, מהסיבות המפורטות להלן:

- 1. השימוש בכסף – עמדת המחוקק להעדפת שירות בעין על שירות בכסף נשענה בעיקר על החשש הגדול שבמקרה של גמלה כספית לא יעשה השימוש הראוי בכספי הגמלה ובמקום טיפול בזקן, הכסף יהפוך למקור נוסף להשלמת הכנסת המשפחה. חשש זה לא נעלם והוא קיים גם כיום. הדאגה גדולה במיוחד לגבי משפחות מעוטות יכולת החיות במצוקה כספית אשר כל מקור כספי עשוי לסייע להם במימון צרכיהם הבסיסיים.**
- 2. שרות בעין כמגמת המחוקק - בתהליך החקיקה של חוק הסיעוד הוקדש זמן רב ושיקול דעת מקיף לסוגיה האם לתת גמלה בכסף או שירות בעין והמחוקק קבע חד משמעית שאחד מעקרונות היסוד של החוק הוא שהגמלה תנתן כשירות בעין ולא בכסף. זאת בכדי להבטיח שהזקן המוגבל התלוי בעזרת הזולת ברוב או בכל פעולות היומיום אכן יקבל את השירות הראוי לו. הצעת החוק החדשה פוגעת בכוונת המחוקק והופכת את מטרת החוק על פניה.**
- 3. סיוע למשפחות – עקרון נוסף שעמד לעיני המחוקק היה שמטרת החוק היא לסייע למשפחות המטפלות בזקן הסיעודי. מעבר לגמלה כספית לא זו בלבד שלא יקל על המשפחות אלא יכביד עליהן. על המשפחות יהיה לאתר מטפלים, לדאוג לתשלום שכרם, לדאוג לתנאים הסוציאליים שלהם, לדאוג לממלאי מקום כשהמטפלים בחופשה ואף לפקח על עבודתם. בפועל, עלות ההעסקה למשפחה תהיה גבוהה בכ-200% מהקיים.**
- 4. זקנים בודדים – למעלה ממחצית זכאי חוק סיעוד כיום הם זקנים בודדים. אלו לא יוכלו לשאת בכל העול של העסקת מטפלים בעזרת כספי גמלת הסיעוד. במקרה הטוב הדבר יוסיף מעמסה**

על המשפחה ובמקרה הרע לא יעשה שימוש בכספי הגמלה לצורך טיפול סיעודי בזקן התלוי בעזרת הזולת.

5. **פיקוח ובקרה** – הפיקוח והבקרה על עבודת המטפלות נמצאים כיום באחריות המוסד לביטוח לאומי, קופות החולים באמצעות חברות ועמותות הסיעוד. גם במצב הנוכחי יש דאגה שהפיקוח איננו ממלא את ייעודו כראוי. **מעבר לגמלה כספית אך יחריף את המצב** לאור העובדה שלא יהיה מי שיפקח על עבודת המטפלות ומצבו של הזקן הסיעודי. למעשה, האחריות **תועבר, שוב, אל המשפחות** שאינן יכולות ואינן מסוגלות לבצע משימה זאת והתוצאה תהיה הזנחה ופגיעה במצבו של הזקן הסיעודי.

6. **הכשרה** – מבקר המדינה התריע על כך שחלק גדול מהמטפלות אינן בעלות הכשרה מתאימה לביצוע תפקידן. עד כה חובת ההכשרה של 30% מהמטפלות הוא על חברות ועמותות הסיעוד שדואגות לכך. **המעבר לגמלה כספית מנטרל כל אפשרות לכך שהמטפלות יקבלו הכשרה כל שהיא ולמעשה כל מי שירצה יוכל לספק "שירותי סיעוד" לזקן המוגבל.**

7. **מרכזי היום** – מרכזי היום ברחבי הארץ מהווים תשתית פעילה למגוון שירותים קהילתיים למאות אלפי קשישים ברחבי הארץ והם כוללים: קהילות תומכות, מועדוני פנאי, אספקת ארוחות, מראפות שיניים, תוכניות לקידום בריאות, תוכניות למרותקי בית ומרכזים יחודיים לניצולי שואה ולחולי אלצהיימר.

חוק הסיעוד מאפשר שימוש בגמלת הסיעוד לביקור במרכז יום על ידי המרת חלק משעות הטיפול. ביקור במרכז יום מספק לזקן הסיעודי הסעות אל ומהבית, ארוחות מסודרות ומזינות, טיפול אישי, השגחה רפואית, פעילות חברתית ותעסוקה בשעות היום. אם אחריות זאת תועבר אל הזקן ומשפחתו, הם יצטרכו לשלם ישירות למרכזי היום את מלוא העלות מתוך כספי הגמלה וסביר כי ישלמו כ-20% יותר. מבקר המדינה התריע על השימוש הנמוך של **מרכזי היום** ובמצב של מעבר לגמלה כספית מצב זה רק ילך ויחמיר ומספר הזקנים הסיעודיים במרכזי היום ילך ויפחת.

קריסתם של מרכזי היום המהווים עוגן מהותי ומרכזי בחייהם של שערות אלפי קשישים סיעודיים, תביא לתגובת שרשרת של קריסת כלל הפעילויות והשירותים שמפעילות העמותות למען הזקן ברחבי הארץ בשילוב מתנדבים רבים.

8. **מוצרי ספיגה** - חוק הסיעוד מאפשר שימוש בגמלת הסיעוד לאספקת מוצרי ספיגה על ידי המרת שעות טיפול. מוצרי הספיגה מסופקים לזקן הסיעודי, ישירות לביתו באמצעות מספר ספקים החתומים על חוזה אספקה עם הביטוח הלאומי. עלות מוצרי ספיגה למי שמבקש לרכוש ישירות מחנות או מספקים אלו, גבוהה ב-30% לפחות, לאותה כמות מאשר המגיע אליהם כיום באמצעות המרת שעות סיעוד.

מוצע איפה לקדם את הצעת החוק לתוספת ושינוי רמות הגמלה כאמור, אך לבטל את התיקון המוצע לחוק לסעיף 225א (בסעיף קטן (א) פסקת משנה (2) - תמחק); **דהיינו להשאיר את האפשרות לבחירה בגמלה כספית רק למי שמעסיק מטפל צמוד.** האפשרות לבחור בגמלה כספית במקום הענקת טיפול סיעודי, הוכחה כבעייתית מאד ויש להסיר הצעות אלו מסדר היום.

"אל תשליכני לעת זקנה – ככלות כוחי אל תעזבני" (תהילים ע"א ט').

בכבוד רב,
שמואל (סמי) קידר
מנכ"ל